Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 2. jūnijā [1]

Lieta C-185/15

Marjan Kostanjevec
pret
F&S Leasing, GmbH

(Vrhovno sodišče Republike Slovenije (Slovēnijas Republikas Augstākā tiesa) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesu iestāžu sadarbība civillietās — Regula (EK) Nr. 44/2001 — Piemērojamība laikā — Pretprasība, kurā tiek izvirzīts prasījums saistībā ar netaisnu iedzīvošanos — Lietas, kas saistītas ar līgumiem — Saistības izpildes vieta

I – Ievads

1. Šajā lietā Tiesai ir jāizvērtē no procesuālā un faktiskā viedokļa tiešām neraksturīga situācija, par kuru iesniedzējtiesa tai ir uzdevusi dažādus prejudiciālus jautājumus, kuri visi attiecas uz Regulu (EK) Nr. 44/2001 [2].

2. Prejudiciālie jautājumi, pirmkārt, ir par to, vai prasība, kurā patērētājs, kuram sākotnēji ir piespriests veikt maksājumu, pēc maksājumu apstiprinoša dokumenta atcelšanas pieprasa atmaksāt samaksāto summu, pamatojoties uz normām par netaisnu iedzīvošanos, var tikt uzskatīta par pretprasību minētās regulas izpratnē. Otrkārt, izskatāmajā lietā runa ir par Regulā (EK) Nr. 44/2001 noteiktās jurisdikcijas patērētāju līgumos interpretāciju.

3. Pirms atbildēšanas uz prejudiciālajiem jautājumiem Tiesai arī ir jāizskaidro, vai šajā lietā vispār var tikt piemērota Regula (EK) Nr. 44/2001, jo prasība par samaksu pret patērētāju ir celta pirms Slovēnijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai 2004. gada 1. maijā.

1 — Oriģinālvaloda – vācu.

2 — Padomes 2000. gada 22. decembra Regula par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.; labojums latviešu valodā – OV L 81, 29.3.2011., 18. lpp.).

II – Atbilstošās tiesību normas

A – *Savienības tiesības*

1) Regula Nr. 44/2001

4. Regulas Nr. 44/2001 preambulas 11. apsvērumā ir noteikts:

"Jurisdikcijas normām vajadzētu būt ļoti paredzamām, un tām būtu jābalstās uz principu, ka jurisdikcijas pamatā ir atbildētāja domicils [..]."

5. Regulas Nr. 44/2001 5. pantā ir noteikts:

"Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, citā dalībvalstī var iesūdzēt:

1. a) lietās, kas attiecas uz līgumiem, attiecīgās saistības izpildes vietas tiesās;

   b) šā noteikuma mērķiem un ja vien nepastāv citāda vienošanās, attiecīgās saistības izpildes vieta ir:

      — preču iegādes gadījumā – vieta dalībvalstī, kur saskaņā ar līgumu preces tika piegādātas vai bija jāpiegādā,

      — pakalpojumu sniegšanas gadījumā – vieta dalībvalstī, kurā saskaņā ar līgumu pakalpojums tika sniegts vai bija jāsniedz;

   c) ja nepiemēro b) apakšpunktu, tad piemēro a) apakšpunktu; [..]"

6. Regulas Nr. 44/2001 6. pantā ir noteikts:

"Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var arī iesūdzēt: [..]

3. ar pretprasību, kura izriet no tā paša līguma vai faktiem, kas bija pamatprasības pamatā, – tiesā, kurā tiek izskatīta pamatprasība; [..]."

7. Regulas Nr. 44/2001 15. panta 1. punktā ir noteikts:

"Lietās saistībā ar līgumiem, ko persona – patērētājs – noslēgusi mērķiem, kurus var uzskatīt par nesaistītiem ar viņa arodu vai profesiju, jurisdikciju nosaka šajā iedaļā, [..] ja:

a) tas ir līgums par preču iegādi ar nomaksu pa daļām; vai

b) tas ir līgums par aizdevumu, kas atmaksājams pa daļām, vai jebkāda cita veida kredītu, kas izsniegts nolūkā finansēt preču iegādi; vai

c) visos citos gadījumos – līgums ir noslēgts ar personu, kas veic komercdarbību vai profesionālo darbību patērētāja domicila dalībvalstī vai jebkādā veidā vērš šādu darbību uz attiecīgo dalībvalsti vai vairākām dalībvalstīm, tostarp attiecīgo dalībvalsti, un līgums ietilpst šādas darbības jomā."

8. Saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 16. pantu noteikumi par jurisdikciju patērētāju līgumos "neietekmē tiesības celt pretprasību tiesā, kurā saskaņā ar šo iedaļu ir celta pamatprasība".

9. Regulas Nr. 44/2001 28. pantā ir noteikts:

"[..] Ja saistītas prasības tiek izskatītas dažādu dalībvalstu tiesās, tad visas tiesas, kas nav tiesa, kurā pirmajā celta prasība, var apturēt tiesvedību.

[..]

3. Šajā pantā prasības uzskata par saistītām, ja tās ir tik cieši saistītas, ka ir lietderīgi tās izskatīt un izlemt kopā, lai izvairītos no riska, ka atsevišķā tiesvedībā tiek pieņemti nesavienojami spriedumi."

10. Regulas Nr. 44/2001 pārejas noteikuma 66. panta 1. punktā ir noteikts:

"Šo regulu piemēro vienīgi attiecībā uz tiesvedību, kas uzsākta, un dokumentiem, kas oficiāli sagatavoti vai reģistrēti kā publiski akti, pēc šīs regulas stāšanās spēkā."

2) Regula Nr. 864/2007 ("Roma II")

11. Regulas Nr. 864/2007 [3] preambulas 7. apsvērumā ir paskaidrots:

"Regulas materiāltiesiskajai darbības jomai un noteikumiem vajadzētu būt saderīgiem ar [..] Regulu (EK) Nr. 44/2001 [..] un instrumentiem, kuri reglamentē tiesību aktus, kas piemērojami līgumsaistībām."

12. Regulas Nr. 864/2007 10. panta 1. punktā ir noteikts:

"Ja ārpuslīgumiskas saistības, kas izriet no netaisnas iedzīvošanās, tostarp nepamatoti saņemtu summu atmaksāšana, attiecas uz pastāvošām pušu attiecībām, piemēram, attiecībām, kas izriet no līguma vai neatļautas darbības, kuras ir cieši saistītas ar minēto netaisno iedzīvošanos, tad tās reglamentē tiesību akti, kas reglamentē minētās attiecības."

3) Regula Nr. 593/2008 (Roma I)

13. Regulas Nr. 593/2008 [4] preambulas 7. apsvērumā ir noteikts:

"Šīs regulas materiāltiesiskajai darbības jomai un noteikumiem vajadzētu būt saderīgiem ar [..] Regulu (EK) Nr. 44/2001 [..] un [..] [Romas II] [r]egulu [..]."

14. Regulas Nr. 593/2008 12. panta 1. punktā ir noteikts:

"Tiesību akti, ko saskaņā ar šo regulu piemēro līgumam, jo īpaši reglamentē:

[..]

e) līguma spēkā neesamības sekas."

3 — Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regula par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II") (OV 2007, L 199, 40. lpp.).

4 — Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regula par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV 2008, L 177, 6. lpp.).

B – *Valsts tiesības*

15. Saskaņā ar Slovēnijas saistību tiesībām personai, kas bez tiesiska pamata iedzīvojusies uz trešās personas rēķina, ir pienākums atdot iegūto labumu, ja tas ir iespējams, vai atlīdzināt iegūtās priekšrocības vērtību. Saskaņā ar normām par netaisnu iedzīvošanos atdošanas vai atlīdzināšanas pienākums pastāv arī tad, ja persona guvusi priekšrocību, pamatojoties uz nosacījumu, kas vēlāk ir izzudis.

III – Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

16. Pamatlietas dalībnieki 1994. gada 14. janvārī noslēdza finanšu līzinga līgumu, kurš ir pamats iznomātāja prasījumam par samaksu. Šo prasījumu iznomātājs pirmoreiz izvirzīja 1995. gadā, ceļot prasību pret nomnieku, un 2004. gadā panāca maksājumu apstiprinošu dokumentu, kurš pēc noraidītas apelācijas sūdzības kļuva galīgs un izpildāms. 2006. gadā lietas dalībnieki vienojās, ka šis dokuments par EUR 18 678,45 samaksu tiks izpildīts.

17. Tomēr nomnieks pārsūdzēja tam piespriesto pienākumu veikt samaksu, iesniedzot nākamo pieļaujamo sūdzību [5]. Izskatot šo sūdzību, *Vrhovno sodišče Republike Slovenije* (Slovēnijas Republikas Augstākā tiesa) 2008. gada 9. jūlijā atcēla spriedumus, ar kuriem bija apmierināts iznomātāja prasījums veikt samaksu, un nosūtīja lietu atpakaļ pirmās instances tiesai jaunai iztiesāšanai. Šajā procesuālajā stadijā nomnieks pret iznomātāju cēla pretprasību par EUR 18 678,45 un procentu atmaksāšanu un pamatoja savu prasību ar netaisnu iedzīvošanos, jo iznomātāja prasījumu pamatojošais 2004. gada spriedums esot zaudējis spēku.

18. Nosūtot lietu atpakaļ, iznomātāja prasījums veikt samaksu tika galīgi noraidīts. Turpretim nomnieka pieteikums pirmajā un otrajā instancē tika apmierināts. Savukārt iznomātājs, kuram tagad spriedumi bija nelabvēlīgi, vērsās iesniedzējtiesā un apstrīdēja Slovēnijas tiesu starptautisko jurisdikciju nomnieka prasības izskatīšanai.

19. Ņemot vērā šos apstākļus, iesniedzējtiesa uzdeva Eiropas Savienības Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

1) Vai pretprasības jēdziens Regulas Nr. 44/2001 6. panta 3. punkta izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver arī tādu prasību, kas celta kā pretprasība valsts tiesību izpratnē pēc tam, kad kasācijas tiesvedībā [6] ir ticis atcelts spriedums, kas kļuvis galīgs un izpildāms un kas pasludināts tiesvedībā par atbildētāja [7] pamatprasību, un tā pati lieta nosūtīta atpakaļ pirmās instances tiesai jaunai iztiesāšanai, bet prasītājs [8] savā pretprasībā, kas pamatota ar netaisnu iedzīvošanos, lūdz atmaksāt summu, kuru tam bija pienākums samaksāt, pamatojoties uz tiesvedībā par atbildētāja pamatprasību pasludināto un [vēlāk] atcelto spriedumu?

2) Vai Regulas Nr. 44/2001 15. panta 1. punktā lietotais jēdziens "lietas saistībā ar patērētāju līgumiem" ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver arī situāciju, kad patērētājs ceļ prasību, kurā viņš izvirza ar netaisnu iedzīvošanos pamatotu prasījumu, kā tādu pretprasību valsts tiesību izpratnē, kas ir saistīta ar pamatprasību, kura attiecīgajā tiesvedībā attiecas uz patērētāju līgumiem atbilstoši iepriekš minētajai Regulas Nr. 44/2001 normai, un ar šo pretprasību prasītājs – patērētājs – prasa

5 — Šī Slovēnijā paredzētā sūdzība lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 3. punktā tiek dēvēta par "kasācijas sūdzību" ["Revision"], bet saskaņā ar Vācijas jēdzienu izpratni drīzāk runa ir par pieteikumu atjaunot jau galīgi pabeigtu tiesvedību.

6 — Par kasācijas sūdzības jēdzienu skat. 5. zemsvītras piezīmi.

7 — Šeit runa ir par iznomātāju un atbildētāju pretprasībā.

8 — Šeit runa ir par nomnieku un prasītāju pretprasībā.

atmaksāt summu, kas viņam bija jāsamaksā, pamatojoties uz (vēlāk) atceltu spriedumu, kas pasludināts tiesvedībā par atbildētāja pamatprasību, un tādējādi prasa atmaksāt summu, kas izriet no lietas saistībā ar patērētāju līgumiem?

3) Ja iepriekš raksturotajā gadījumā jurisdikciju nav iespējams pamatot ne ar noteikumiem par jurisdikciju pretprasības gadījumā, ne ar noteikumiem par jurisdikciju patērētāju līgumos, rodas arī šāds jautājums:

   a) Vai Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punktā lietotais jēdziens "lietas, kas attiecas uz līgumiem", ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver arī prasību, ar kuru prasītājs izvirza ar netaisnu iedzīvošanos pamatotu prasījumu, bet kas ir celta kā tāda pretprasība valsts tiesību izpratnē, kura ir saistīta ar atbildētāja pamatprasību, kas attiecas uz līgumiskām attiecībām starp lietas dalībniekiem, ja ar netaisnu iedzīvošanos pamatotā prasījuma priekšmets ir tādas summas atmaksa, kas prasītājam bija jāsamaksā, pamatojoties uz (vēlāk) atceltu spriedumu, kas pasludināts tiesvedībā par atbildētāja pamatprasību, un tādējādi tiek prasīts atmaksāt summu, kas izriet no lietas saistībā ar patērētāju līgumiem?

   Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu var būt apstiprinoša, rodas arī šāds jautājums:

   b) Vai iepriekš raksturotajā gadījumā saistības izpildes vieta Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta izpratnē ir jānosaka, piemērojot noteikumus, kas reglamentē tādu saistību izpildi, kuras izriet no prasījuma, kas pamatots ar netaisnu iedzīvošanos?

IV – Tiesiskais vērtējums

20. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot jurisdikciju pretprasībai ar nomnieka prasījumu atmaksāt samaksāto summu un ar otro jautājumu – jurisdikciju patērētāju līgumos. Trešo jautājumu tā uzdod tikai tad, ja atbildes uz pirmajiem diviem jautājumiem būtu noliedzošas, un tā otro daļu tikai tad, ja atbilde uz trešā jautājuma pirmo daļu būtu apstiprinoša.

21. Visi prejudiciālie jautājumi attiecas uz Regulas Nr. 44/2001 interpretāciju. Tomēr, ņemot vērā iesniedzējtiesas raksturoto tiesvedības norisi, automātiski nav skaidrs, vai Tiesai ir jāsniedz atbildes uz šiem jautājumiem. Drīzāk rodas šaubas, vai, ņemot vērā minētās regulas piemērojamību laikā, tai vispār var būt nozīme pamatlietā.

22. Regula Nr. 44/2001 Slovēnijas teritorijā stājās spēkā līdz ar Slovēnijas pievienošanos Savienībai 2004. gada 1. maijā [9]. Tomēr tiesvedība pret nomnieku, kurš ir prasītājs pretprasībā, sākās 1995. gadā, proti, laikā pirms Slovēnijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai.

23. Tādēļ pirms prejudiciālo jautājumu aplūkošanas vispirms ir jānoskaidro Regulas Nr. 44/2001 piemērojamība izskatāmajā lietā. Ja regula nebūtu piemērojama, nebūtu jāsniedz atbildes uz prejudiciālajiem jautājumiem, jo tad tie nebūtu saistīti ar iesniedzējtiesas izskatīto lietu un būtu hipotētiski [10].

A – *Par Regulas Nr. 44/2001 piemērojamību laikā*

24. Saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 66. pantu tā ir piemērojama tikai tiesvedībai, kas uzsākta *pēc šīs regulas stāšanās spēkā*.

9 — Par Regulas Nr. 44/2001 piemērojamību laikā skat. spriedumu *Wolf Naturprodukte* (C-514/10, EU:C:2012:367, 19. punkts) un ģenerāladvokāta P. Krusa Viljalona [*P. Cruz Villalón*] secinājumus tajā pašā lietā (C-514/10, EU:C:2012:54, 25. punkts).

10 — Skat. spriedumu *Česká spořitelna* (C-419/11, EU:C:2013:165, 21. punkts un tajā minētā judikatūra).

25. Līdz ar to uz iznomātāja sākotnējo 1995. gada prasību veikt samaksu regula acīmredzami neattiecas.

26. Tomēr šī iznomātāja prasība veikt samaksu nav prejudiciālo jautājumu tiešais piesaistes faktors. Drīzāk tie attiecas uz nomnieka 2008. gada pretprasību, ko tas cēla pēc tam, kad Slovēnijā izskatītā lieta pēc galīgas pabeigšanas tika nosūtīta atpakaļ pirmās instances tiesai. Šajā laikā Regula Nr. 44/2001 Slovēnijas Republikā jau bija piemērojama.

27. Tādēļ galvenā nozīme ir tam, vai šis tiesiskās aizsardzības līdzeklis ir patstāvīga "tiesvedība" Regulas Nr. 44/2001 66. panta izpratnē un vai uz to, neņemot vērā, ka kopumā tiesvedība ir aizsākusies 1995. gadā, attiecas regulas piemērojamība laikā.

28. Eiropas Komisija nepiekrīt šādam viedoklim. Tās skatījumā tiesvedība ir jāaplūko kā viens vesels un laika ziņā pirms Regulas Nr. 44/2001 stāšanās spēkā tai ir piemērojamas Slovēnijas tiesības. Tādēļ tā uzskata, ka prejudiciālie jautājumi nav pieņemami.

29. Tomēr šāds paušāls skatījums nav ne obligāts, ne acīmredzams.

30. Pirmkārt, pret nomnieku sāktā tiesvedība jau bija pabeigta ar galīgu nolēmumu, pirms lieta 2008. gadā tika nosūtīta atpakaļ pirmajai instancei. Līdz ar to attiecībā uz bloķējošo iedarbību, ko rada juridiskais spēks, ir strīdīgi jau tas, vai no Savienības tiesību viedokļa vispār ir jāņem vērā procesuālā nepārtrauktība, sākot no 1995. gada, vai arī drīzāk jau pārtrūkusī procesuālā saikne būtu jāuzskata par atjaunotu 2008. gadā, proti, laikā, kad Slovēnijā jau bija piemērojama Regula Nr. 44/2001.

31. Otrkārt, Regulas Nr. 44/2001 66. pantā – atšķirībā, piemēram, no tās 30. panta 1. punkta [11] – vispār tiek ņemta vērā nevis (pirmā) dokumenta iesniegšana, ar ko tiek uzsākta tiesvedība, bet gan konkrētas prasības celšana. Ja šāda prasība tiek celta pēc regulas stāšanās spēkā, saskaņā ar tās 66. pantu regula kļūst piemērojama.

32. No regulas 66. panta nevar tikt secināts, ka šeit runa būtu tikai par *pirmo* celto prasību sarežģītā tiesvedībā ar vairākām savstarpēji saistītām prasībām. Ja ar "tiesvedību" atbilstoši spriedumam *Danvaern Production* [12] tiek saprasts patstāvīgs tiesiskās aizsardzības līdzeklis ar pieteikumu, kurš ir plašāks par vienkāršu atbildētāja argumentu noraidīšanu, prasības celšana ar prasījumu par netaisnu iedzīvošanos pret atbildētāju var tikt ietilpināta Regulas Nr. 44/2001 66. pantā lietotajā "tiesvedības" jēdzienā.

33. Pret šo secinājumu neliecina arī apstāklis, ka Regulas Nr. 44/2001 66. pantā dažu valodu redakcijās ir izmantots nevis jēdziens "prasība", bet jēdziens "tiesvedība" [13]. Tas tāpēc, ka no jēdziena "tiesvedība" izmantošanas vēl neizriet, ka 66. panta vajadzībām prasībai un pretprasībai ir jāveido vienota turpināta tiesvedība. Pat ja par to liecinātu noteiktu dalībvalstu tiesību sistēmas, tas nebūtu pretrunā šajos secinājumos piedāvātajai autonomajai 66. panta interpretācijai.

34. Tādējādi ir jāpieņem, ka uz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kura visi jautājumi attiecas uz 2008. gadā izvirzīto nomnieka prasījumu par netaisnu iedzīvošanos, attiecas Regulas Nr. 44/2001 piemērojamība laikā.

35. Tādēļ prejudiciālie jautājumi nav hipotētiski, un Tiesai uz tiem ir jāsniedz atbildes.

11 — Šī norma attiecas uz vairāku secīgi iesaistītu tiesu jurisdikciju nošķiršanu un turklāt tikai uz regulas II nodaļas 9. iedaļu, kurā gan neietilpst šeit aplūkotais 66. pants.

12 — Spriedums *Danværn Production* (C-341/93, EU:C:1995:239, 18. punkts).

13 — Skat., piemēram, angļu ("legal proceedings"), zviedru ("rättsliga förfaranden") un slovēņu ("pravne postopke") valodu redakcijas. Turpretim franču, itāļu un spāņu valodu redakcijas terminoloģiski ir saistītas ar jēdzienu "action judiciaire".

B – *Par pirmo prejudiciālo jautājumu*

36. Ar pirmo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai tādam tiesiskās aizsardzības līdzeklim kā pamatlietā ir piemērojama pretprasības jurisdikcija atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 6. panta 3. punktam.

37. Tāpēc līdztekus pretprasības tiesību institūta vispārējai definīcijai turpmāk ir jāpārbauda, vai minētās normas izpratnē nomnieka prasījuma par netaisnu iedzīvošanos iemesls ir "tas pats līgums vai fakti, kas bija [iznomātāja] pamatprasības pamatā".

1) Pretprasības jēdziens Regulas Nr. 44/2001 6. panta 3. punktā

38. Pretprasības jēdziens Regulas Nr. 44/2001 6. panta 3. punkta izpratnē ir jāinterpretē autonomi. Lietā *Danvaern Productions* Tiesa to ir precizējusi tādējādi, ka tas attiecas uz pieteikumiem, kuri ir vērsti uz [prasījumu] pret prasītāju apmierināšanu uz atsevišķa pamata, un ar kuriem attiecīgā gadījumā var "prasīt arī augstāku summu, nekā prasa prasītājs, un pretprasību var uzturēt arī tad, ja prasītāja prasība tiek noraidīta" [14].

39. Tādējādi ar pretprasību jāīsteno no prasītāja prasības nošķirams pieteikums, kurš ir vērsts uz [prasījumu] pret apmierināšanu uz atsevišķa pamata [15].

40. Tā tas ir izskatāmajā lietā.

41. Tātad prasība atmaksāt samaksāto maksājumu ir nomnieka patstāvīgs pieteikums, kurš ir vērsts uz [prasījumu] apmierināšanu pret iznomātāju uz atsevišķa pamata, proti, nepamatoti veikta maksājuma atmaksāšanu. Šāds pieteikums nav vienkārši aizstāvības līdzeklis pret atbildētāja prasību veikt samaksu.

2) Jēdziens "tas pats līgums vai fakti, kas bija pamatprasības pamatā"

42. Turklāt Regulas Nr. 44/2001 6. panta 3. punktā ir prasīts, lai pretprasības iemesls būtu "tas pats līgums vai fakti, kas bija pamatprasības pamatā".

43. Līdz šim Tiesa vēl nav izsmeļoši interpretējusi jēdzienu "tas pats līgums vai fakti, kas bija pamatprasības pamatā" [16]. Arī tas ir jāinterpretē autonomi, ievērojot Regulas Nr. 44/2001 mērķus, tomēr ne obligāti ir jāizdara atsauce uz judikatūru par regulas 28. pantu [17].

44. Pretprasības īpašās jurisdikcijas mērķis ir nodrošināt iespēju lietas dalībnieku savstarpējos prasījumus izspriest vienā un tajā pašā tiesvedībā vienā un tajā pašā tiesā [18], ja šo prasījumu pamatā ir kopīgi fakti un tādējādi "to iemesls ir lietas dalībnieku noslēgts līgums vai [pamat]prasību pamatojošie fakti" [19].

45. Tā tas ir izskatāmajā lietā. Proti, pretprasībā izvirzītā prasījuma atmaksāt samaksāto summu iemesls ir līzinga līgums, no kura izrietēja prasītāja prasījums veikt samaksu.

14 — Skat. spriedumu *Danvaern Production* (C-341/93, EU:C:1995:239, 12. punkts).

15 — Skat. ģenerāladvokāta F. Ležē [*Ph. Léger*] secinājumus lietā *Danvaern Production* (C-341/93, EU:C:1995:139, 26. punkts).

16 — Skat. rīkojumu par acīmredzami nepieņemamu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu *Reichling* (C-69/02, EU:C:2002:221).

17 — Arī šajā normā rodas jautājums par divu prasību "saistību". Tomēr atbilstoši 28. panta 3. punkta formulējumam ("šajā pantā") un tā sistēmiskajai pozīcijai tas attiecas *tikai* uz procesuālu situāciju, kurā rodas nesavienojamu spriedumu risks, jo par savstarpēji saistītām prasībām tiesvedība ir uzsākta dažādu dalībvalstu dažādās tiesās. Turpretim, ceļot pretprasību vienā un tajā pašā tiesvedībā, nesavienojamu spriedumu risks nerodas.

18 — Skat. ģenerāladvokāta F. Ležē secinājumus lietā *Danvaern Production* (C-341/93, EU:C:1995:139, 7. un 35. punkts).

19 — Ziņojums par 1968. gada 17. septembra Konvenciju par jurisdikciju, spriedumu izpildi civillietās un komerclietās, saukts "*P. Jenard* ziņojums" (OV 1979, C 59, 1. un 28. lpp.).

46. Lai gan prasība atmaksāt maksājumu, kas veikts, lai izpildītu dokumentāli pamatotu pienākumu, ir pamatota ar normām par netaisnu iedzīvošanos, tomēr šajā ziņā tā var tikt saistīta ar līzinga līgumu, jo prasījums par netaisnu iedzīvošanos nebūtu radies, ja nebūtu bijis līzinga līguma un tā izpildei veiktā maksājuma.

47. Turklāt jautājumā, vai pastāv pietiekama saikne ar lietas dalībnieku noslēgto līgumu, var atsaukties uz Regulas Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I), un Regulas Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II), vērtējumiem. Proti, Romas I regulā un Romas II regulā vienprātīgi tiek ņemts vērā princips, ka veiktu maksājumu atmaksāšanai saistībā ar netaisnu iedzīvošanos ir jāņem vērā tiesības, kas piemērojamas šos maksājumus pamatojošam līgumam [20], un tādējādi tiek uzskatīts, ka prasījuma par netaisnu iedzīvošanos iemesls galu galā ir līgums, kura izpildes nolūkā tika veikts attiecīgais maksājums.

48. Ņemot to vērā, atbilstīgu saskanību un ar līgumu saistīta iemesla noteikumu ir lietderīgi ņemt vērā arī pretprasībās, kas pamatojas uz normām par netaisnu iedzīvošanos, saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 6. panta 3. punktu.

49. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild tā, ka jēdziens "pretprasīb[a], kura izriet no tā paša līguma [..], kas bija pamatprasības pamatā" Regulas Nr. 44/2001 6. panta 3. punkta izpratnē ietver arī prasību, kas celta pēc tam, kad ir ticis atcelts galīgs un izpildāms spriedums, kas pasludināts tiesvedībā par pašreizējā atbildētāja pamatprasību, un lieta ir nosūtīta atpakaļ pirmās instances tiesai jaunai iztiesāšanai, un ar kuru pašreizējais prasītājs, pamatojot prasījumu ar normām par netaisnu iedzīvošanos, lūdz atmaksāt summu, kuru tas samaksājis, pamatojoties uz tiesvedībā par pamatprasību pasludināto un vēlāk atcelto spriedumu.

C – *Par otro prejudiciālo jautājumu*

50. Ar otro prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa lūdz noskaidrot, vai patērētāja celta prasība, kurā kā pretprasībā viņš izvirza ar netaisnu iedzīvošanos pamatotu prasījumu, kas saistīts ar patērētāja līgumu Regulas Nr. 44/2001 izpratnē, arī ir saistīta ar patērētāja līgumu.

1) Par otrā prejudiciālā jautājuma pieņemamību

51. Iesniedzējtiesa šo jautājumu ir uzdevusi ne tikai saistībā ar izskatāmajā lietā neesošo gadījumu, kad tiek noliegta pretprasības jurisdikcija.

52. Tomēr šīs lietas situācijā atbilde uz otro prejudiciālo jautājumu, ņemot vērā, ka pamatlietā jau tāpat rodas pretprasības jurisdikcija saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 6. panta 3. punktu un tādējādi jau tāpēc ir jāapstiprina Slovēnijas tiesu starptautiskā jurisdikcija, varētu vairs nebūt būtiska.

2) Papildus – otrā prejudiciālā jautājuma satura vērtējums

53. Papildus ir īsi jāaplūko otrais jautājums un jāizskaidro pretprasībā izvirzītā prasījuma, pamatojoties uz netaisnu iedzīvošanos, juridiskā būtība saistībā ar jurisdikciju patērētāju līgumos.

20 — Turklāt sistēmiski spēkā neesošiem līgumiem Romas I regulas 12. panta 1. punkta e) apakšpunkts ir uzskatāms par prioritāru salīdzinājumā ar Romas II regulas 10. panta 1. punktu (skat. *NomosKommentar-BGB/Leible*, Romas I regulas 12. pants, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).

54. Attiecībā uz jurisdikciju patērētāju līgumos Tiesa ir izmantojusi plašu pieeju un šo jurisdikciju ir atzinusi arī prasījumiem, kuriem ir tikai "cieša saikne" ar patērētāja līgumu [21]. Tādam tiesiskās aizsardzības līdzeklim kā pamatlietā, kura mērķis ir patērētāja līguma, šajā gadījumā – finanšu līzinga, izpildes nolūkā veikta maksājuma atmaksāšana, ir šāda cieša saikne.

55. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz otro prejudiciālo jautājumu būtu jāatbild, ka jēdziens "lietas saistībā ar patērētāju līgumiem" Regulas Nr. 44/2001 15. panta 1. punkta izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver arī patērētāja prasījumu, kurš ir pamatots ar netaisnu iedzīvošanos un ir saistīts ar pret viņu celtu citu prasību saistībā ar patērētāja līgumu, ar kuru tiek prasīts atmaksāt summu, kas patērētājam bija jāsamaksā, pamatojoties uz šajā citā lietā saistībā ar patērētāja līgumu pasludinātu un vēlāk atceltu spriedumu.

D – *Par trešo prejudiciālo jautājumu*

56. Ar trešo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai (un attiecīgā gadījumā kā) ir piemērojama norma par jurisdikciju lietās, kas attiecas uz līgumiem, saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punktu, ja nomnieks, kā pamatlietā, izvirza prasījumu, pamatojoties uz normām par netaisnu iedzīvošanos.

57. Tā kā Slovēnijas tiesu jurisdikcija var tikt pamatota gan ar noteikumiem par jurisdikciju pretprasības gadījumā, gan ar noteikumiem par jurisdikciju patērētāju līgumos, uz trešo prejudiciālo jautājumu nav jāatbild. Papildus tas ir īsi jāaplūko.

1) Par trešā prejudiciālā jautājuma pirmo daļu

58. Jēdziens "lietas, kas attiecas uz līgumiem", Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta izpratnē vispirms attiecas uz jebkuru saistību, ko persona brīvprātīgi uzņēmusies attiecībā pret citu personu [22]. Turklāt Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punktā ir ietvertas ne tikai tiešas līgumiskas saistības, bet arī sekundāras saistības, piemēram, zaudējumu atlīdzības vai atmaksāšanas prasības, kas stājas neizpildītas līgumiskas saistības vietā [23].

59. Šajā saistībā pavisam nesen lietā *Profit Investment SIM* Tiesa ir precizējusi, ka "darbības [prasības], lai panāktu līguma atcelšanu un atbilstoši šim līgumam nepamatoti samaksāto summu atgūšanu, ietilpst "lietās, kas attiecas uz līgumiem" šīs normas izpratnē" [24], un ir ņēmusi vērā "cēloņsakarību starp atprasījuma tiesībām un līgumtiesisku saikni" [25].

60. Šī pieeja vienkārši var tikt attiecināta uz šeit izvērtējamo lietu, kurā runa ir nevis par spēkā neesošu līgumu tiešā nozīmē, bet par nepamatoti veiktu maksājumu maksājuma rīkojuma anulēšanas rezultātā.

61. Tādēļ uz trešā prejudiciālā jautājuma pirmo daļu būtu jāatbild, ka jēdziens "lietas, kas attiecas uz līgumiem" Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver arī tādu prasību kā pamatlietā, kurā nomnieks izvirza prasījumu, pamatojoties uz netaisnu iedzīvošanos.

21 — Skat. spriedumu *Hobohm* (C-297/14, EU:C:2015:844, 33. punkts).

22 — Skat. spriedumus *Handte* (C-26/91, EU:C:1992:268), *Tacconi* (C-334/00, EU:C:2002:499, 23. punkts) un *Engler* (C-27/02, EU:C:2005:33, 48. un 50. punkts).

23 — Skat. spriedumu *de Bloos* (C-14/76, EU:C:1976:134).

24 — Spriedums *Profit Investment SIM* (C-366/13, EU:C:2016:282, 58. punkts).

25 — Spriedums *Profit Investment SIM* (C-366/13, EU:C:2016:282, 55. punkts).

2) Par trešā prejudiciālā jautājuma otro daļu

62. Trešā prejudiciālā jautājuma otrā daļa ir par izpildes vietas noteikšanu saistībā ar attiecīgo prasījumu.

63. Tā kā pamatlietā aplūkotais finanšu līzings, ar kuru ir saistīts prasījums par netaisnu iedzīvošanos, nav ne pirkuma līgums [26], ne pakalpojumu līgums 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē [27], izskatāmajā lietā izpildes vieta tiek noteikta saskaņā ar 5. panta 1. punkta c) apakšpunktu saistībā ar a) apakšpunktu, tātad, pamatojoties uz valsts tiesībām, kas piemērojamas izvirzītajam prasījumam [28].

64. Tā kā judikatūrā sekundāru prasību gadījumā galvenā ir saistība, kuras neizpilde tiek norādīta pieteikumu pamatojumā [29], arī prasījumā par netaisnu iedzīvošanos nepamatoti veikta maksājuma dēļ šķiet nepieciešams ņemt vērā sākotnējā (šķietamā) samaksas pienākuma izpildes vietu. Par līdzīgu pieeju liecina Romas I regulas 12. panta 1. punkta e) apakšpunktā izteiktie vērtējumi, saskaņā ar kuriem arī uz līguma spēkā neesamības sekām (piemēram, veikta maksājuma atmaksāšanu) attiecas līgumā izvēlētās tiesības [30].

65. Tādēļ uz trešā prejudiciālā jautājuma otro daļu būtu jāatbild, ka saistības izpildes vieta Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē būtu nosakāma, piemērojot valsts tiesību normas, kas ir piemērojamas sākotnējās līgumiskās saistības veikt samaksu, kura tagad tiek atprasīta, izpildei.

V – Secinājumi

66. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus un tā kā lietas izspriešanā būtiska ir tikai atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu, iesaku Tiesai uz prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

67. Jēdziens "pretprasīb[a], kura izriet no tā paša līguma [..], kas bija pamatprasības pamatā" Regulas Nr. 44/2001 6. panta 3. punkta izpratnē ietver arī prasību, kas celta pēc tam, kad ir ticis atcelts galīgs un izpildāms spriedums, kas pasludināts tiesvedībā par pašreizējā atbildētāja pamatprasību, un lieta ir nosūtīta atpakaļ pirmās instances tiesai jaunai iztiesāšanai, un ar kuru pašreizējais prasītājs, pamatojot prasījumu ar normām par netaisnu iedzīvošanos, lūdz atmaksāt summu, kuru tas samaksājis, pamatojoties uz tiesvedībā par pamatprasību pasludināto un vēlāk atcelto spriedumu.

26 — Par preču piegādes prasību skat. spriedumu *Car Trim* (C-381/08, EU:C:2010:90, 32. un nākamie punkti).

27 — Par pakalpojumu jēdziena noliegšanu saistībā ar intelektuālā īpašuma tiesību nodošanu izmantošanai skat. spriedumu *Falco Privatstiftung* (C-533/07, EU:C:2007:257, 29. punkts).

28 — Skat. spriedumu *Tessili/Dunlop* (C-12/76, EU:C:1976:133, 13. un 15. punkts), par šīs judikatūras attiecināmību uz Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu skat. spriedumu *Falco Privatstiftung* (C-533/07, EU:C:2007:257, 47. un nākamie punkti).

29 — Skat. spriedumu *de Bloos* (C-14/76, EU:C:1976:134, 13. un 14. punkts).

30 — Šajā saistībā skat. iepriekš 46. punktu un *Rauscher/Leible*, *EuZPR/EuIPR* (2011), 30. punkts un tajā minētā judikatūra.